

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ

«Եւ ամա՛ եւ առաքեմ զաւետիս հօր իմոյ ի ձեզ, եւ դուք նստառաք ի Բաղաբիս լեռնադէմ, մինչեւ զգեցնուցուի զօրութիւն ի բարձանց» (ՀՈՒԿ., ԻԴ., 49):

Հոգեգալուստը տեղի ունեցաւ Պենտեկոստէի օրը: Պենտեկոստէ յունարէն բառ մըն է որ կը նշանակէ յիսուներորդ օր: Ասիկա նախապէս հրէական տօն մըն էր, որ տեղի կ'ունենար իրենց Չատկէն ճիշդ յիսուն օրեր յետոյ, ամբան սկիզբը: Մենք քրիստոնեաներս զայն կը կոչենք Հոգեգալուստի տօն, որովհետեւ Ս. Հոգին վերնա-տան մէջ նոյն օրն էր որ իջաւ առաքեալ-ներուն և առաջին քրիստոնեաներուն վրայ՝ որոնք թիւով 120 հոգի էին: Հոգեգալուստի քրիստոնէական իմաստը բացատրելէ առաջ կ'արժէ նախ մէկ երկու բառով բացատրել Պենտեկոստէի Աստուածաշնչական տօնին նշանակութիւնը:

Պենտեկոստէի տօնը Հին Աւստի մէջ երկու որոշ իմաստ ունէր: Նախ՝ յիշատակութեան օրն էր Մովսիսական օրինաց՝ որ տրուեցաւ Իսրայէլի ժողովուրդին, եզրա-տուէ ելլելէ յիսուն օրեր յետոյ: Երկրորդ՝ Պենտեկոստէն հունձքի երախայրեաց ըն-ծայման տօնն էր միաժամանակ: Ըստ Հին Աւստի օրէնքին, այդ օր ցորենի նոր հունձ-քէն նկանակներ շինելով ընծայ կը մատուցանէին Աստուծոյ: Եւ հացերու հետ միա-սին մէկ տարեկան եօթը անարատ գառ-նուկներ, մէկ զուարակ և երկու խոյրեր կը մատուցանէին Աստուծոյ իբր զոհ (Ղեւ., ԻԳ., 15-18, Բ. Օրինաց, ԺԶ., 9-10): Որովհետեւ Հին Օրէնքը կը պահանջէր որ նախ քան նոր հունձքէն ուտելու հաց չի-նելը, անկէ մաս մը Աստուծոյ բաժին հա-նեն, և ապա մնացածը իրենք վայելեն:

Իսկ քրիստոնէական տնտեսութեան մէջ Պենտեկոստէն զուգադիպեցաւ քրիստոնէա-կան կրօնի ընտրաց օրէնքին հռչակման: Եւ արդարեւ եկեղեցին ալ իր առաջին հոգեւոր հունձքին երախայրիքը, այսինքն 3000 նորագարծները մատուց Ստուծոյ, իբրեւ զոհ և իբրեւ հաճելի պատարագ:

Ա. — Պենտեկոստէի դեպքը յառաջ բե-

րով պատճառներ: Պենտեկոստէի զէպքը քրիստոնէական կրօնի պատմութեան մէջ եղական է: Այս զէպքը փութացնող պատ-ճառներ մէկէ աւելի են: զէթ անոնցմէ եր-կուքը յիշել զուրկ չէ կարեւորութենէ:

Առաջինն է աղօթքը: Յիսուս երբ այ-լակերպութեան լերան վրայ էր, իսկոյն երկնից զոները բացուեցան և Աստուծոյ օրհնութիւնները առատօրէն թափուեցան սուրբ լերան վրայ: Յիսուս մտքի յափըշ-տակութիւն ունեցաւ, երեսը արեգակի պէս փայլեցաւ, հանգերձները լոյսի պէս ճեր-մեկցան, և Ինք սկսաւ հոգեկան վերացումի վայրկեաններ ապրիլ, և Իրեն հետ միասին աշակերտներն ալ մասնակից եղան երկին-քէն իջած այս տեղատարափ օրհնութիւն-ներուն: Հոգեկան ի՞նչ մեծ հրճուանք ու-նեցան անոնք այդ վերացումի պահերուն մէջ, մարդկային լեզուն անկարող է զայն նկարագրել:

Ասիկա արձանագրուած է չորս Աւե-տարաններուն և Պետրոսի Ընդհանրական Թուղթին մէջ: Զորքորդ Աւետարանը այս զէպքին համար միայն աղօտ ակնարկու-թիւն մը կ'ընէ (Յովհ., ԺԲ., 28-29): Պե-տրոս մի քիչ աւելի տեղեկութիւն կուտայ (Բ. Պեւ., Ա., 17): Իսկ առաջին երեք Աւետարաններ աւելի մանրամասնօրէն կը նկարագրեն այս զէպքը (Մատթ., ԺԷ., 1-8, Մրկ., Թ., 2-8, Ղկո., Թ., 28-36): Բայց այս աշակերպութեան զէպքին զըր-դապատճառը մասնաշաղ կարեւոր ու բա-նալի ասացուածքը կը գտնուի Ղկո., Թ., 28 և 29 համարներուն մէջ, ուր Աւետա-րանիչը կ'ըսէ. «Յիսուս Պետրոսը, Յակոբոսը և Յովհաննէսը առնելով լեռը ելաւ աղօթե-լու համար, և երբ եմք կ'աղօթէք, Իր երե-սին տեսքը ուրիշ կերպ մը եղաւ: Ուստի, ինչպէս որոշ կերպով կ'երեւի, աղօթքն էր որ բացաւ երկինքի դուռը աշակերպութեան լերան վրայ և երկիր իջեցուց երկնային օրհնութիւնները:

Ծիւղ հոյն բանը տեղի ունեցաւ ահա-ւասիկ Պենտեկոստէի օրը երուսաղէմի վեր-նատան մէջ: Յիսուսի անոնց ըրած յանձ-նարարութեան համաձայն, անոնք Համ-բարձման օրը Զիթենեաց լեռէն վար իջ-նելով երուսաղէմ եկան և ուղղակի վեր-նատուն գացին, և օսմէնը միաբանութեամբ

միտ աղօթք ու աղաչանք կ'ընեին» (Գործք., Ա., 14)։ Եւ աղօթքի իբր արդիւնք բացուեցան երկնից դոճերը և լեցուեցան ամէնն ալ Աստուծոյ Ս. Հոգիին այլազան շնորհներովը։

«Ջերմեռանդ աղօթքը», կ'ըսէ ներկ, «երկնից դոճերը կը բանայ»։ Ահաւասիկ ասոր ցայտուն մէկ ապացոյցը։ Իսկ Սուրբն Ամբոսիոս կ'ըսէ. «Աղօթքը թե մըն է, որով մեր հոգին երկինք կը սաւառնի»։ Այո՛, աղօթքը առաքեալներուն համար իսկապէս թե մը եղաւ, որով կրցան երկրէն երկինք սաւառնիլ, և պահ մը շնչել երկինքի մաքուր ու ջինջ մթնոլորտը։ Աղօթքը քրիստոնէական կեանքի օրհնութիւններու բանալին է։ Առանց աղօթքի, ո՛չ երկինքի օրհնութիւններուն կրնանք արժանանալ և ո՛չ ալ կրնանք հոգեւոր կեանքը ապրիլ։ Ահա ասոր համար է որ Յիսուս ըսաւ իր աշակերտներուն. «Արթուն կեցէք և ամէն ատեն աղօթք ըրէք» (Ղկո., ԻԱ., 36)։ Նոյնպէս Պօղոս Առաքեալ քրիստոնէաներուն կը պատուիրէր ու կ'ըսէր. «Անդադար աղօթք ըրէք» (Ա. Թես., Ե., 17)։

Յիսուսի կեանքը սկիզբէն մինչև վերջը աղօթքով համեմուտ էր, և աղօթքի միջոցաւ իր հօրը հետ ներքին ու կենդանի հաղորդակցութեան մէջ էր միշտ։ Ունէ քրիստոնէայ որ կ'ուզէ կեանքը շիտակ ապրիլ պէտք է հետևի Անոր օրինակին։ Նոյնպէս ունէ քրիստոնէայ որ կ'ուզէ Պենտեկոստէի օրհնութիւններուն արժանանալ պէտք է աղօթքի կեանքը ապրի։

Երկրորդը հաւատքն է որ յառաջ բերաւ Պենտեկոստէի օրհնութիւնները առաքեալներու և առաջին քրիստոնէաներու կեանքին մէջ։ Երբոր Յիսուս իր աշակերտներէն կը բաժնուէր Համբարձման օրը Զրթնեաց լերան վրայ, պատուիրեց զանոնք ըսելով. «Ահա ես իմ Հօր խոսմունքը ձեր վրայ կը դրկեմ. բայց դուք նսեցեք Երուսաղէմ հազարի մէջ, մինչեւ որ վերեւ զօրութիւն հազարի ձեր վրայ»։ Իրենք Յիսուսի այս խօսքին հաւատացին և գացին ուղղակի վերնատուն և հոն սպասեցին հաւատքով և աղօթքով, և որով արժանացան Ս. Հոգիի օրհնութիւններուն։

Հաւատքը քրիստոնէական կեանքի յաջողութեան ուրիշ մէկ գաղտնիքն է, և

երկնից դուռը բանալու ուրիշ յաջողակ բանալի մը։ Հոգեւոր կեանքը հաւատքով կը սկսի, հաւատքով կը շարունակուի և հաւատքով ալ իր կատարելութեան կը հասնի։ Իրական քրիստոնէան այն է որ երբ կեանքի պայքարին մէջ բարի պատերազմը կը մղէ, հաւատքն ալ կը պահէ մինչև իր կեանքին վախճանը։ Թոշուել մէկ թեով չի կրնար թռչիլ. պէտք է երկու թե ունենայ թռչելու համար։ Նոյնպէս ալ քրիստոնէական կեանքի մէջ պէտք են աղօթքը և հաւատքը՝ իբրև զիրար լրացնող երկու բարձրացուցիչ ազդակներ։ Հոգեւոր մտածողներ կը հաստատեն որ «աղօթքը առանց հաւատքի ապարդիւն է, բայց երբ հաւատք և աղօթք իրարու հետ միանան, այն ատեն է որ կրնանք տիրանալ հոգեւոր շնորհներուն և օրհնութեանց»։ Կամ՝ «հաւատքը կամուրջ մըն է որ այս աշխարհը հանդերձեալի հետ կը միացնէ»։

Պենտեկոստէի հրաշքը այսօր ալ կրնայ պատահիլ եթէ մենք ևս ջերմեռանդ աղօթքով և հաստատուն հաւատքով Աստուծոյ փառաց գահին մօտենանք և վստահինք Անոր խոստումներուն։ Յիսուս ըսաւ. «Եթէ մանանխի հատին չափ հաւատք ունենաք, այս լերան պիտի ըսէք ասկէ անդին փոխադրուէ, և պիտի փոխադրուի. ու որեւէ բան անհնարին պիտի չըլլայ ձեզի» (Մտթ., ԺԷ., 19)։

Բ. — Պենտեկոստէի դեպքին արդիւնքները։ Գլխաւորաբար երկուք են։

Առաջին, Պենտեկոստէի դէպքը առաքեալներու կեանքին մէջ հիմնական փոփոխութիւն յառաջ բերաւ։ Ատկէ առաջ ալ անոնց կեանքին մէջ փոփոխութիւն եղած էր, բայց այս դէպքին յառաջ բերած փոփոխութիւնը թէ՛ էական և թէ՛ հիմնական եղաւ։ Անոնք Հոգեգալուստի օրուան առթիւ երբ Ս. Հոգին ընդունեցին հիմնովին փոխուեցան, նոր արարածներ եղան. կարծես թէ այդ օր նոր արարչագործութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Փոխուեցան անոնց զգացումները, փոխուեցան անոնց խորհուրդները, փոխուեցան կեանքի հանգէպ անոնց գաղափարները, փոխուեցան անոնց շարժառիթները։ Եւ ի մի խօսք, անոնց կեանքին մէջ Աստուծոյ Ս. Հոգին այնքան մեծ փոփոխութիւն յառաջ բերաւ որ աշխարհը

իրենց համար նոր կերպարանք և նոր խմատ ստացաւ, իրենք ալ աշխարհի համար նորոգուած անձեր եղան։ Առաջ անորոշութեան մէջ էին, հիմա իրենց հոգիի աչքերը բացուեցան և սկսան իրերը աւելի շտապ տեսնել, կեանքի նպատակը աւելի ուղիղ մտնել, և իրենց կոչման վեհութիւնը աւելի լրջօրէն նկատի առնել։ Առաջ հոգեւոր իրականութիւնները աղօթ լոյսով մը հագել կ'ըմբռնէին, իսկ հիմա սկսան զանոնք պայծառ լոյսով տեսնել։ Առաջ վախկոտ էին, հիմա քաջութեամբ լեցուեցան, և կեանքը իրենց համար ծառայելու ու նուիրուելու միջոց մը դարձաւ։ Այս ներքին փոփոխութիւնը աշխարհի համար ճակատագրական ազդեցութիւն ունեցաւ և անոր նոր ուղղութիւն մը տուաւ։ Անոնք քրիստոնէական ճշմարտութեան վկաներ դարձան և իրենց կեանքին գնովը քարոզեցին ճշմարտութիւնը, առանց վարանումի կամ երկիւղի։

Նայէ՛ պահ մը Սիմոն Պետրոսին, որ Յիսուսի ձերբակալման գիշերը տկար աղախինի մը առջև իր վախէն իր Տէրը ուրացած էր, հիմա վերէն զօրութիւն հաղած՝ Անոր մեծ վկաններէն մին կը հանդիտանայ և մեծ բազմութեան մը առջև քաջարար Անոր աւետարանը կը քարոզէ, և երեք հազար հոգիներ անմիջապէս դարձի կուգան։

Մենք ալ այսօր պէտք ունինք Հոգեգալուստի այս զօրացուցիչ շնորհքին, Աստուծոյ Ս. Հոգիին այս սրբացուցիչ և յեղաշրջող օրհնութեան, որպէսզի բարոյապէս զօրացած, կարենանք ազատուիլ մեր սովորաբար ապրած թոյլ ու գաղջ կեանքէն, ու հոգեւոր իրականութիւններու հանդէպ պայծառ տեսիլքով օժտուած առաջնորդութիւնը կեանքի շտապ ուղիքին։

Երկրորդ՝ Պենտեկոստէի դէպքին միւս գլխաւոր արդիւնքը եղաւ Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հաստատութիւնը։ Քրիստոնէական Եկեղեցին ծնաւ Պենտեկոստէի օրը։ Քրիստոնէականներուն թիւը Ս. Հոգիի իջած օրը 120 էր. նոյն օր Պետրոսի քարոզութեամբ 3000 հոգիներ մէկ անգամէն դարձի եկան։ Ապա օրէ օր, տարուէ տարի, դարէ դար այս թիւը աճելով և Քրիստոսի Եկեղեցին զարգանալով, այժմ երկրագնդիս վրայ քրիստոնէականներուն թիւը մօտաւորապէս 800 միլիոնի հասած է։ Հրաշալի և

յարատե այս աճումը Եկեղեցին կը պարտի Ս. Հոգիի ներգործութեան, ինչպէս նաև առաքեալներու և առաջին քրիստոնէաներու աղօթքին, հաւատքին, գործին ու նուիրումին։

Գ. — Քրիստոնէական Եկեղեցին եւ Ս. Հոգին։ Եկեղեցական պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ Ս. Հոգին երբ Եկեղեցիին հետ եղած է, Եկեղեցին միշտ արագ աճում ու զարգացում ունեցած է, իսկ երբ անկէ քաշուած է՝ ժողովուրդին հոգեւոր կեանքը տկարացած է և Եկեղեցին աշխարհի հետ միացած է, որուն հետեանքով մարած է իր հոգեւոր կենսունակութիւնը։ Եկեղեցւոյ յաջողութեան գաղտնիքը միայն իր անդամներուն զիտակից հաւատքին, նուիրումին, խանդին ու եռանդին մէջ է. իսկ անոր կենսունակութիւնը կը կայանայ իր անդամներուն կրօնական նախանձախնդրութեան ու հոգեւոր պայծառ տեսիլքներ ունենալուն մէջ։ Անոնք սակայն Աստուծոյ շնորհներն են, որոնք երկինքէն կ'իջնեն մարդոց վրայ Ս. Հոգիին միջոցաւ։ Դրամը, դատարարականութիւնը, գեղարուեստը և աշխարհիկ այլ միջոցներ կրնան Եկեղեցւոյ յաջողութեան նպաստել, սակայն Եկեղեցի մը իսկական ու ներքին ոյժը կը կազմեն Ս. Հոգիին օժուած ունեցող իր նուիրուած անդամները։

Առաքեալները մինչև որ չստացան «Զօրութիւն ի բարձանց» (ՂԿԹ., ԻԳ., 49) չկրցան ձեռնարկել իրենց ստանձնած սուրբ պաշտօնին։ Եկեղեցիի արդի պաշտօնեաներուն համար ալ չկայ ուրիշ կերպ օգտակար ըլլալու և յաջողելու իրենց կոչումին մէջ։ Որովհետեւ Աստուծոյ Ս. Հոգին Եկեղեցւոյ նորոգիչ ու յեղաշրջող ոյժն է, առանց որուն Եկեղեցին անգոր է և չի կրնար շարժիլ և արդիւնաւոր գործունէութիւն ունենալ որեւէ առեւն։

Բնութեան մէջ բնական ոյժեր կան. օրինակ՝ հովը, որուն ոյժով ժամանակ մը մարդիկ նաւերը շարժել կուտային։ Զուրը ուրիշ ոյժ մըն է որ հին առեւն մեր ջաղացքները շարժման մէջ կը դնէր. այժմ անով ելեքտրականութիւն կ'արտադրեն։ Նոյնպէս հոգին ոյժ մըն է որ հսկայական մեքենաներ գործի կը լծէ։ Ելեքտրականութիւնը ուրիշ ոյժ մըն է որ մեր տունները և

քաղաքները կը լուսաւորէ։ Բայց բնութեան այս ոյժերէն վեր գերբնական ոյժ մը կայ հոգեւոր աշխարհի մէջ, որ մեր եկեղեցիները շարժման մէջ կը դնէ, մեղաւորներուն խիղճը կ'արթնցնէ և զանոնք զղջումի ու ապաշխարութեան կ'առաջնորդէ։ Ատիկա Աստուծոյ Ս. Հոգին է, որ թէև Պենտեկոստէի օրը պաշտօնապէս և տեսանելի կերպով իջաւ եկեղեցիին վրայ, անկէ յետոյ սակայն անոր կենդանացիչ ու յիշաւրջող անտեսանելի զօրութիւնը եղաւ միշտ, որ եկեղեցին պահեց կենդանի և կենսունակ։ Այս իսկ պատճառաւ, Քրիստոսի եկեղեցին եղական հաստատութիւն մըն է աշխարհի վրայ։ Չկայ մարդկային ընկերութեան մէջ ուրիշ հաստատութիւն մը որ կարենայ անոր տեղը բռնել։ Ո՛չ ընտանիքը, ո՛չ դպրոցը, ո՛չ պետութիւնը և ո՛չ ալ որեւէ ընկերութիւն և կամ կազմակերպութիւն։ Պետութիւնը՝ որ մեծ հաստատութիւն մըն է մարդկային ընկերութեան մէջ, երբ հարկը պահանջէ, սուր կը զօրծածէ իր նպատակներու յաջողութեան համար։ Բայց քրիստոնէութեան սուրը իր սէրն է որ Ս. Հոգիի ամենամեծ պտուղներէն մին է, և որով եկեղեցին իր առաքելութիւնը ի գլուխ կը հանէ աշխարհի վրայ։ Եկեղեցին, որ այնքան հսկայական զօրք կատարած է մարդոց մէջ, ըրած է իր բոլոր մեծագործութիւնները իր սիրոյ զէնքով։ Աստուծոյ Ս. Հոգին մարդոց ներշնչելով սիրոյ այս կրակը, սրբացուցած, ազնուացուցած ու զօրացուցած է զանոնք, և առաջնորդած է ծառայութեան կեանքի ու մեծամեծ զոհողութիւններու։

Հետեւաբար, եթէ եկեղեցին այսօր աշխարհէն վերցնենք, ահալը դնելու համար չունինք ուրիշ հաստատութիւն մը։ Անիկա անդուգական հաստատութիւն մըն է որ կը ձգտի անհատներու նկարագրին մէջ պատկերացնել Աւետարանի մէջ մատնանշուած հոգեւոր բարձրագոյն կեանքը։

Եկեղեցին այսօր ալ, իբրեւ զուտ կրօնական հաստատութիւն, մարդկային ընկերութեան մէջ լիուլի կրնայ կատարել իր սրբազան զօրքը երբ Ս. Հոգիին ներկայութիւնը վայելէ իր մէջ և Անոր ներշնչումներուն համաձայն ընթանայ։ Առանց Ս. Հոգիի զօրքակցութեան եկեղեցին անզօր է

և կը նմանի թռչունի մը՝ որ թևեր չունի, կամ խնամաշարժ մեքենայի մը՝ որուն իւզը սպառած է։ Այս տեսակ եկեղեցի մը, ո՛ր յարանուանութեան ալ պատկանի, ո՛ր երկրի մէջ ալ գտնուի, տարբերութիւն չընէր, Քրիստոսի սկսած սուրբ զօրքը չի կրնար յառաջ տանիլ, Աստուծոյ թագաւորութեան պատգամները չի կրնար արդիւնաւոր կերպով տարածել, սիրտերը չի կրնար յուզել, հոգիները չի կրնար ապաշխարութեան առաջնորդել։ Քանզի եկեղեցին առաջին օրէն Ս. Հոգիով սկսաւ, Ս. Հոգիով զործեց, եւ այսօր ալ Ս. Հոգիով միայն կարող է ժառանգել իր սրբազան առաքելութիւնը՝ որուն համար խնք զոյութիւն ունի երկրի վրայ։

Առաքեալները քրիստոնէութիւնը տարածելու համար չունէին պահանջուած եկեղեցական շէնքերը, բարեխրական և միախոնարական ընկերութիւնները, զրամբ և ուրիշ շատ մը զիւրութիւններ՝ զորս յաճախ լիովին ունին այսօրուան քարոզչներն ու միախոնարները։ Առաքեալներ աղքատ, անզօր ու անպաշտպան էին։ Զուրկ էին այն ճոխութիւններէն ու առատութիւններէն՝ զորս մենք այսօր ունինք։ Սակայն մէկ բան ունէին որ ամէն ինչ էր և ամէն բան կ'արժէր. Աստուծոյ Սուրբ Հոգին իրենց հետ եր, և ուստի յաջողեցան ընել այն՝ ինչ որ շատ անգամ բանակի ոյժով, հարստութեամբ և զատիարակչական մեծամեծ զիւրութիւններով մենք չենք կրնար ընել։

Յրէզնո, Գալիլե՛

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

